

**Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit
1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedenamesinin
16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektuplar,
İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan
gümrük tavizlerine dair mektubun tasdiki hakkında kanun lâyihası
ve Hariciye, Ticaret ve Gümrük ve İnhisarlar encümenleri
mazbataları (1/141)**

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 584/1763

27 . VI . 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahadenamesinin 16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan gümrük tavizlerine dair mektubun tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İera Vekilleri Heyetince 11 . VI . 1957 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihası, esbabı mucibe ve ilişkileriyle birlikte, sunulmuştur.

Mezkûr mektupların 11 . VI . 1957 tarihli ve 4/9116 sayılı Kararname ile tasvibedildiğini saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Türkiye ile İngiltere arasında 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşması, iki memleket arasında varılan mutabakat üzerine, 30 Nisan 1955 tarihinde teati olunan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüksek tasdikine iktiran eden mektuplarla 30 Haziran 1955 tarihinde sona erdirilmişti. 4 Mayıs 1945 tarihli Anlaşmaya ekli Protokolün birinci maddesinde, 1 Mart 1930 tarihli Türkiye - İngiltere Ticaret ve Seyrisefain Muahedesini tadil eden 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşmanın 4 Mayıs 1945 tarihli Anlaşma meriyette kaldığı müddetçe yürürlükte kalacağına dair bir hüküm bulunmaktaydı. Bu itibarla 4 Mayıs 1945 tarihli Anlaşmanın sona ermesiyle 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedesini tadil eden Anlaşma da meriyetten kalkmıştır. 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedesinin yürürlükten kaldırılmış olan 16 ncı maddesi yeniden meriyete girmiştir. Ancak mezkûr 16 ncı maddenin taallük ettiği ithalât ve ihracata takyidat vaz'ına dair hususların tatbikine mevcut iktisadi şartlar müsaidolmadığı gibi, ithalât ve ihracat takyidatı ile ilgili mevzular gerek Türkiye'nin âzası buldukları «Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşması» (GATT) ile tanzim edilmiş bulunmaktadır. Bu durum muvacehesinde 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinin meriyet-

ten kaldırılması icabetmiş ve Türkiye ile İngiltere arasında bu hususta varılan mutabakat 28 Şubat 1957 tarihinde teati olunan mektuplarla ifade olunmuştur.

Diğer taraftan İngiltere memleketimizden ithal ettiği tiftikten Gümrük Resmî almamayı, Türkiye menşeli meşe palamutunu da ad valorem % 10 dan fazla Gümrük Resmine tâbi tutmamayı kabul etmiş ve bu husus da ayrı bir mektupla tesbit olunmuştur.

Türkiye ile İngiltere arasındaki ticari münasebetlerin inkişafına hadim ve memleketimizin iktisadi menfaatlerine uygun mülâhaza edilen mezkûr mektuplar Yüksek Meclisin tasdikine arz olunmuştur.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No. 1/141

Karar No. 25

29 . V . 1958

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret Seyrisefain Muahednamesinin 16 nci maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan gümrük tavizlerine dair mektubun tasdikı hakkında kanun lâyihası, ilgili hükümet temsilcilerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere olundu.

Gerek esbabı mucibede serd edilen hususat ve gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahat kâfi görüldüğünden lâyiha encümenimizce aynen ve ittifakla kabul edildi.

Havalesi gereğince Ticaret Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe saygıyla sunulur.

Hariciye Encümeni

Reisi	M. M.
İzmir	Kastamonu
M. Çavuşoğlu	B. Aktaş
Adana	Ankara
H. Eroğlu	B. Ecevit
	İmzada bulunamadı
Antalya	Antalya
B. Onat	A. Tokuş
	İmzada bulunamadı
Bursa	Çanakkale
Y. Teksel	N. F. Alpkartal
	İmzada bulunamadı

Çanakkale
H. Alyot

Çorum
S. Baran
Gaziantep
A. Ocak
Giresun
M. Şener

Hatay
A. Ş. Devrim
İstanbul
F. Ulaş
İzmir
İ. Sipahioğlu
Kırklareli
Ş. Bakay
Mardin
V. Dizdaroğlu

Muğla
N. Özsan
İmzada bulunamadı
Sivas
N. Çubukçu
Sivas
E. İmer

Çankırı
A. K. Barlas
İmzada bulunamadı
Çorum
K. Terzioğlu
Giresun
H. Bozbağ
Hatay
İ. Ada
İmzada bulunamadı
İstanbul
N. Tlabar
İzmir
N. Pınar
Kars
T. Göle
Manisa
H. Bayır
Mardin
H. R. Tankut
İmzada bulunamadı
Nevşehir
M. H. Ürgüblü
Sivas
H. Değer
Urfa
E. M. Karakurt

Ticaret Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Ticaret Encümeni
Esas No : 1/141
Karar No : 17

12 . VI . 1958

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret Seyrisefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan gümrük tavizlerine dair mektupların tasdikı hakkında kanun lâyihası ilgili Hükümet mümessillerinin de iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi :

Gerek esbabı mucibedeki izahat ve gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahat yerinde görülerek lâyihanın aynen ve ittifakla kabulüne karar verildi.

Havalesi gereğince Gümrük ve İnhisarlar Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ticaret Encümeni Reis V.
Konya

M. Güzelkılınç

Adıyaman

S. Turanlı

Antalya

İ. Subaşı

Çorum

H. Bulgurlu *Z. C. Bakıçelebioğlu*

Konya

Ö. Şeker

Ordu

K. Sağra

İmzada bulunamadı

Trabzon

F. Karanis

Bu M. M.

Çorum

F. Hacırecepoğlu

Antalya

M. Ak

Çankırı

K. Tabak

Kayseri

Ö. Başeğmez

Muş

Z. Dede

Sakarya

H. Başak

Urfa

A. Odabaşı

İmzada bulunamadı

Gümrük ve İnhisarlar Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Gümrük ve İnhisarlar Encümeni
Esas No. 1/141
Karar No. 15

23 . I . 1959

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan gümrük tavizlerine dair mektubun tasdikı hakkındaki kanun lâyihası encümenimizde alâkalı vekâletler temsilcilerinin de iştirakleriyle tetkik ve müzakere olundu :

Gerek lâyihanın esbabı mucibesinde zikredilen hususlar ve gerekse hükümet temsilcilerinin izahatları encümenimizce yerinde mütalâa edile-

rek kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Umumi Heyetin tasvibi-ne arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Gümrük ve İnhisarlar
Encümeni Reisi

Yozgad

N. Tanıl

Gaziantep Eskişehir

S. İnal *H. Dedelek*

Manisa

C. Özgirgin

M. Muharriri

Kocaeli

S. Yalım

Hatay

A. Şelhum Devrim

İmzada bulunamadı

Tokad

B. Önder

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedenamesininin 16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla, İngiltere tarafından Türkiye menşeli tiftik ve palamuta tanınan gümrük tavizlerine dair mektubun tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Büyük Britanya Hükümeti arasında münakit 1 Mart 1930 tarihli Ticaret ve Seyrisefain Muahedenamesininin 16 ncı maddesinin meriyetten kaldırılmasına dair mektupla, İngiltere'nin Türkiye menşeli tiftikten Gümrük Resmî alımıyağının ve palamutu da ad valorem % 10 dan fazla Gümrük Resmine tâbi tutmıyağının teyidine müteallik mektup kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini iera-ya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

11. VI . 1957

Başvekil	Devlet Vekili
<i>A. Menderes</i>	<i>M. C. Bengü</i>
Devlet Vekili ve	
Millî M. V. V.	Devlet Vekili
<i>Ş. Ergin</i>	<i>E. Kalafat</i>
Devlet Vekili	Adliye Vekili
<i>C. Yardımcı</i>	<i>H. A. Göktürk</i>
Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
—————	<i>Namık Gedik</i>
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
—————	<i>H. Polatkan</i>
	Nafia Vekili ve
Maarif Vekili	Hariciye V. V.
<i>T. İleri</i>	<i>E. Menderes</i>
İkt. ve Ticaret Vekili	Sıh. ve İç. Mua. Vekili
<i>A. Aker</i>	<i>N. Körez</i>
Güm. ve İnh. Vekili	Ziraat Vekili
<i>H. Hüsmen</i>	<i>E. Budakoğlu</i>
Münakalât Vekili	Çalışma Vekili
<i>A. Demirer</i>	<i>Mümtaz Tarhan</i>
	İşletmeler Vekili
	<i>S. Ağaoğlu</i>

Ankara, 28 Şubat 1957

Bay Vekil,

Büyük Britanya ve Şimali - İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasını Majesteleri Hükümetinin 30 Nisan 1955 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırmak arzusunda olduğumu ifade ettiğim 31 Ocak 1955 tarihli mektubuma ve mezkûr Anlaşmayı 30 Haziran 1955 tarihine kadar uzatmak maksadıyla 30 Nisan 1955 te teati edilmiş bulunan mektuplara atıf yapmakla şeref kazanırım. Bu Anlaşmanın 30 Haziran 1955 te hitam bulması neticesi olarak, 1 Mart 1930 da Ankara'da imzalanmış olan Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesini tadil eylemekte olan 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşma aynı tarihte yürürlükten kalkmış ve dolayısıyla, Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesi yeniden meriyete girmiştir. Halbuki, iktisadi şartlar bu maddenin icabettirdiği kemmi tahditlerin bilâ tefrik tatbikinin derhal ve tam olarak ifasına imkân vermemektedir.

Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinde derpiş olunan hükümler aynı zamanda Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşmasında da tanzim edildiğine ve Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti bu anlaşmanın âkitleri meyeninde bulduklarına göre, yukarda mezkûr Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinin tekrar meriyetten kaldırılmasını ve bu durumun, Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyetinin Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşmasına, Genel Anlaşmanın XXXII ncı maddesinde tarif olunduğu üzere, Âkîd Taraf olarak kaldıkça muhafazasını teklif etmekle şeref kazanırım.

Yukarda mezkûr teklif Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından şayanı kabul görüldüğü takdirde, işbu mektup ile Ekselânslarının bu baptaki cevabının iki Hükümet arasında bu mevzuda varılan bir anlaşma mahiyetide telâkki olunmasını teklifle kesbi şeref eylerim.

Derin saygularımın kabulünü rica ederim Bay Vekil.

Ekselâns

(Sir James Bowker)

Ethem Menderes

Hariciye Vekâleti Vekili

Ankara

Ankara, 28 Şubat 1957

Ekselâns,

Ekselânslarının bugünkü tarihli, müfadi aşağıda yazılı mektubunu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım:

«Büyük Britanya ve Şimali - İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasını Majesteleri Hükümetinin 30 Nisan 1955 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırmak arzusunda olduğumu ifade ettiğim 31 Ocak 1955 tarihli mektubuma ve mezkûr Anlaşmayı 30 Haziran 1955 tarihine kadar uzatmak maksadıyla 30 nisan 1955 te teati edilmiş bulunan mektuplara atıf yapmakla şeref kazanırım. Bu Anlaşmanın 30 Haziran 1955 te hitam bulması neticesi olarak, 1 Mart 1930 da Ankara'da imzalanmış olan Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesini tadil eylemekte olan 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşma aynı tarihte yürürlükten kalkmış ve dolayısıyla, Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesi yeniden meriyete girmiştir. Halbuki, iktisadi şartlar bu maddenin icabettirdiği kemmi tahditlerin bilâtefrik tatbikinin derhal ve tam olarak ifasına imkân vermemektedir.

«Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesinin 16 ncı maddesinde derpiş olunan hükümler aynı zamanda Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşmasında da tanzim edildiğine ve Büyük Britanya

ve Şimalî - İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti bu Anlaşmanın Âkıdleri meyanında bulunduklarına göre, yukarda mezkûr Ticaret ve Seyrüsefain Muahedenamesininin 16 ncı maddesinin tekrar meriyetten kaldırılmasını ve bu durumun, Büyük Britanya ve Şimalî - İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyetininin Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Genel Anlaşmasına, Genel Anlaşmanın XXXII nci maddesinde tarif olunduğu üzere, Âkîd Taraf olarak kaldıkça muhafazasını teklif etmekle şeref kazanırım.

«Yukarda mezkûr teklif Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından şayanı kabul görüldüğü takdirde, işbu mektup ile Ekselânslarının bu baptaki cevabının iki Hükümet arasında bu mevzuda varılan bir anlaşma mahiyetinde telâkki olunmasını teklifle kesbi şeref eylerim.»

Ekselâns

Sir James Bowker

İngiltere Sefareti

Ankara

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin yukardaki teklifleri kabul ettiğini ve Ekselânslarının mektubu ile işbu cevabı iki Hükümet arasında bu mevzuda varılan bir Anlaşma telâkki edeceğini bildirmekle şeref kazanırım.

Bu vesile ile Ekselânslarına yüksek ihtiramatımı yenilerim.

(Melih Esenbel)

Ankara, 28 Şubat 1957

Bay Vekil,

Büyük Britanya ve Şimalî - İrlanda Birleşik Krallığı Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasınının 30 Haziran 1955 tarihinden itibaren meriyetten kalkması münasebetiyle, Majesteleri Hariciye Nazırından alınan talimata istinaden, Birleşik Krallık Hükümetinin aşağıdaki Gümrük Resmi tavizlerinin devamını Türk Hükümetine tanımaya âmade olduğunu Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım.

2. Büyük Britanya ve Şimalî - İrlanda Birleşik Krallığı, Türk menşeli, temizlenmiş, parlatılmış veya karbonize edilmiş veya edilmemiş ham tiftiğim Büyük Britanya ve Şimalî - İrlanda Birleşik Krallığına ithalinde hiçbir gümrük resmine tâbi tutulmayacağını ve Türkiye menşeli palamuta, Birleşik Krallığına ithalinde ad valorem % 10 dan fazla bir Gümrük Resmi vaz'edilmiyeceğini taahhüdeder.

3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu teklifi kabul ettiği takdirde, işbu mektup ile Ekselânslarının bu baptaki cevabının iki Hükümet arasında derhal yürürlüğe girecek ve 5 sene yürürlükte kalacak ve mezkûr 5 senelik müddetin hitamından 3 ay evvel iki hükümetten biri veya diğeri Anlaşmaya nihayet vermek niyetinde olduğunu ihbarmediği takdirde iki hükümetten her hangi birinin feshi ihbar tarihinden itibaren 3 ayın hitamında meriyette kalacak bir Anlaşma mahiyetinde telâkki olunmasını teklif eylemekle şeref kazanırım.

Derin saygılarının kabulünü rica ederim Bay Vekil.

Ekselâns

Etem Menderes

Hariciye Vekâleti Vekili

Ankara

(Sir James Bowker)

Ankara, 28 Şubat 1957

Ekselâns;

Ekselânslarının bugünkü tarihli, müfadi aşağıda yazılı mektubunu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım:

«Büyük Britanya ve Şimalî-İrlanda Birleşik Kırallığı Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasının 30 Haziran 1955 tarihinden itibaren meriyetten kalkması münasebetiyle, Majesteleri Hariciye Nazırından alınan talimata istinaden, Birleşik Kırallık Hükümetinin aşağıdaki Gümrük Resmi tavizlerinin devamını Türk Hükümetine tanımaya âmade olduğunu Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım:

«2. Büyük Britanya ve Şimalî-İrlanda Birleşik Kırallığı, Türkiye menşeli, temizlenmiş parlatılmış veya karbonize edilmiş veya edilmemiş ham tiftiğin Büyük Britanya ve Şimalî-İrlanda Birleşik Kırallığına ithalinde hiç bir gümrük resmine tâbi tutulmayacağını ve Türkiye menşeli palamuta, Birleşik Kırallığı ithalinde ad valorem % 10 dan fazla bir gümrük resmi vaz'edilmiyeceğini taahhüdeder.

«3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu teklifi kabul ettiği takdirde, işbu mektup ile Ekselânslarının bu bapta cevabının iki Hükümet arasında derhal yürürlüğe girecek ve 5 sene yürürlükte kalacak ve mezkûr 5 senelik müddetin hitamından 3 ay evvel iki Hükümetten biri veya diğeri Anlaşmaya nihayet vermek niyetinde olduğunu ihbar etmediği takdirde iki Hükümetten her hangi birinin feshi ihbar tarihinden itibaren 3 ayın hitamında meriyette kalacak bir Anlaşma mahiyetinde telâkki olunmasını teklif eylemekle şeref kazanırım.»

Ekselâns

Sir James Bowker

İngiltere Şefareti, Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin yukardaki teklifleri kabul ettiğini ve Ekselânslarının mektubu ile işbu cevabı, iki Hükümet arasında derhal meriyete girecek bir Anlaşma mahiyetinde telâkki edeceğini bildirmekle kesbi şeref eylerim.

Bu vesile ile Ekselânslarına yüksek ihtiramatımı yenilerim.

(Melih Esenbel)